

HOOFDSTUK III: De nevenakkoorden

De nevenakkoorden worden gevormd op de graden II, III en VI.

De verbindingsregels van de nevengraden zijn dezelfde als deze met de hoofdakkoorden.

Er komt één verbinding bij nl. de tertsverbinding.

TERTSVERBINDING (of stijgende sixth)

Laat zoveel mogelijk stemmen liggen en doe een kleine sprong in de andere stemmen.

Doe je echter wel een sprong, verdubbel dan bij voorkeur de tonale graden en let op voor fouten tegen parallelle kwinten en octaven.

UITZONDERINGEN

- II – V

In een II – V verbinding heeft de II^{de} graad de functie van SD. Op deze verbinding doen we dus TEGENBEWEGING. Bas stijgt; andere stemmen dalen naar de dichtstbijzijnde noot.

The image shows two musical examples of a II-V-I chord progression. The first example is in C major, indicated by a 'C' in a box above the treble clef. It shows the chords II (F major), V (C major), and I (C major) in a grand staff. The second example is in G minor, indicated by a 'g' in a box above the treble clef. It shows the chords II (B-flat major), V (D minor), and I (G minor) in a grand staff. In both examples, the bass line moves up by a half step (II to V), while the other voices move down by step to the nearest notes in the following chord, illustrating counter-movement (tegenbeweging).

- V – VI

1. De leidtoon lost op met een kleine secunde.
2. De andere stemmen dalen naar de dichtstbijzijnde noot.

M.a.w. Tegenbeweging en de leidtoon lost op! De terts is bijgevolg verdubbeld.

- VI – V

1. Twee bovenstemmen stijgen naar de dichtstbijzijnde akkoordnoot.
2. Eén van de twee tertsen op VI daalt naar de leidtoon.

In een grote tertstonladder is volledige tegenbeweging mogelijk op voorwaarde dat de bas verdubbeld is.

D

c

Met deze verbinding kan je heel eenvoudig van ligging veranderen.

c

IV V VI V I
wijd eng

Muziekvoorbeeld met de verschillende soorten verbindingen.

The musical score is in C major, 4/4 time. It consists of two staves. The first staff has a treble clef and the second has a bass clef. The chords are: I (C4-E4-G4), VI (A3-C4-E4), IV (F3-A3-C4), II (D3-F3-A3), V (G3-B3-D4), VI (A3-C4-E4), III (E3-G3-B3), VI (A3-C4-E4), IV (F3-A3-C4), V (G3-B3-D4), I (C4-E4-G4), IV (F3-A3-C4), I (C4-E4-G4). Connections are marked: GN (Gradation) for I-VI, VI-IV, IV-II, II-V, V-VI, VI-III, III-VI, VI-IV, IV-V, V-I, I-IV, and IV-I. LT (Leitend) is marked for V-VI. TB (Terminale) is marked for the final I-I connection.

TAAK:

Oefeningen 42 t.e.m. 50.

UITWERKEN VAN SOPRANEN MET HOOFD- EN NEVENGRADEN.

- Een oefening begint en eindigt steeds op I.
- Meestal begin en eindig je best met hoofdakkoorden. Plaats de nevenakkoorden meer in het midden van een zin.
- Eindig een zin steeds met een gepaste cadens:

SOORTEN CADENSEN

- V – I Authenticieke Cadens
- Eindigend op IV of V Halve Cadens
I – IV; I – V; IV – V (II) – V en (VI) – V.
- IV – I Plagale Cadens
- V – (VI) Gebroken / Bedrieglijke Cadens

The musical score is in C major, 4/4 time. It consists of two staves. The chords are: I (C4-E4-G4), IV (F3-A3-C4), II (D3-F3-A3), V (G3-B3-D4), VI (A3-C4-E4), IV (F3-A3-C4), V (G3-B3-D4), I (C4-E4-G4), IV (F3-A3-C4), I (C4-E4-G4). The cadences are: halve cadens (I-IV), gebroken / bedrieglijke cadens (V-VI), authenticieke cadens (V-I), and plagale cadens (IV-I).

- Vermijd secunden in de bas behalve IV – V; V – VI en VI – V.
Indien toch gebruikt: Tegenbeweging.
- Nooit V – IV of V – II in de bas.
- In een kleine tertstoonladder nooit een III gebruiken.
- Nooit een grondakkoord op VII plaatsen.
- Schrijf geen stijgende terts in de bas. *Waar dalende 3*
- Liggende noot in de sopraan; probeer een dalende terts in de bas.
- Sprong in de sopraan; zelfde akkoord.

Een dalende kleine terts kan ook IV – V zijn.

TAAK:

Oefeningen 52 bis – 58 bis.

MODULATIES MET HOOFD- EN NEVENGRADEN

Het voor moduleren noodzakelijk scharnierakkoord wordt ook hier gebruikt. Elke modulatie wordt vastgelegd en bevestigd d.m.v. een cadens.

De meest voorkomende modulaties zijn deze naar verwante toonaarden.

Vb. F – C – G

a

Uitwijking: is een kleine passage met gewijzigde noten doch zonder vastlegging van tonaliteit d.m.v. een cadens.

Modulatie: Basopgave:

- Er is steeds een cadens in de nieuwe toonaard.
- Een dalende octaafsprong duidt meestal op een V^{de} graad.

Sopraanopgave:

- Let op wijzigingstekens bij karakteristieke noten die meerdere malen voorkomen.
- Een functioneel chromatische verhoging is altijd leidnoot.

Vb. Vertrekkend van C naar b, e, a, B en terug naar C

The musical score shows a sequence of chords in C major and its relative minor, b minor. The chords are: C (I), b (IV), e (V), a (III), B (VI), and C (I). The chords are written in a grand staff with treble and bass clefs. The bass line shows a chromatic descent from C to b, e, a, B, and back to C. The treble line shows a chromatic ascent from C to b, e, a, B, and back to C. The chords are labeled with Roman numerals: I, IV, V, III, V, I, I, IV, V, V, V, I, VI, I, IV, V, I.

TAAK:

Oefeningen 60 t.e.m. 74.

TUSSENDOMINANTEN

Een tussendominant (TD) is een akkoord dat ontleend is van een andere toonaard. Deze kan op elke graad voorkomen behalve op V want die is al dominant. De terts van dit akkoord mag nooit verdubbeld worden aangezien dit een tijdelijke leidnoot is. Bij een TD op VII moet de zelfs de VII^{de} graad verdubbeld worden omdat dit de enige noot is die deel uitmaakt van de toonaard. Eigenlijk is dit een modulatie naar de III^{de} graad.

The musical score illustrates the concept of a Tussendominant (TD) and a Dubbel Dominant (DD). The chords are: I, VI, II, VII, III, VI, II, V, and I. The chords are written in a grand staff with treble and bass clefs. The bass line shows a chromatic descent from C to b, e, a, B, and back to C. The treble line shows a chromatic ascent from C to b, e, a, B, and back to C. The chords are labeled with Roman numerals: I, VI, II, VII, III, VI, II, V, and I. The labels TD (Tussendominant) and DD (Dubbel Dominant) are placed below the chords: TD for VI, TD for VII, TD for III, TD for VI, DD for II, and D for V.

De TD voor de D is een DUBBELDOMINANT (DD): de dominant van de dominant.

Een WISSELDOMINANT is een opeenvolging van verschillende tussendominanten.